

pútnický list

ISSN 2644 - 4526

06/2023

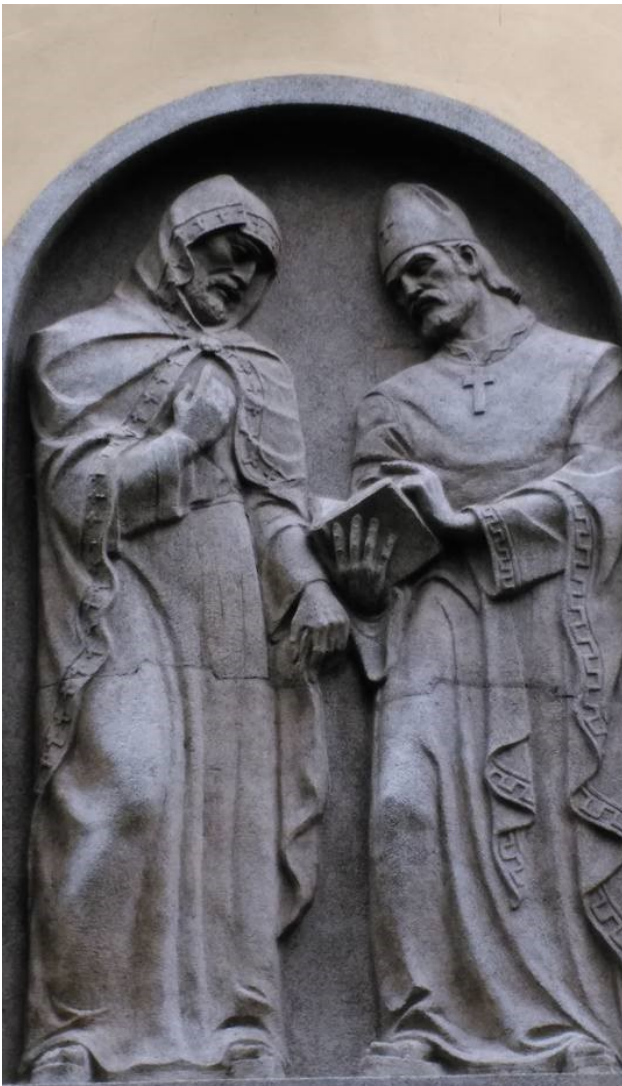
aktuality a zaujímavosti pútnického turizmu na Slovensku

so sv. Cyrilom a Metodom do Mlynáriec, mestskej časti Nitry

Mlynárce sú mestskou časťou Nitry, ktorá sa do r. 1949 nazývala Molnoš a tvorila samostatnú obec. Miestne osídlenie siaha prinajmenšom do mladšej doby kamennej. Na pohrebisku staromaďarských jazdcov v 10. st. vznikla stredoveká obec. Najstarší písomný doklad o jej

existencii pochádza z r. 1409, keď sa uvádza pod menom Molnosfalu. Dedina pôvodne podliehala Nitrianskemu hradu. V r. 1447 sa časť obce vďaka Jánovi Huňadimu dostala do majetkov Nitrianskej kapituly, ktorá postupne získala takmer celú dedinu. V Mlynárčiach sa nachádza pomerne nový **Kostol sv. Cyrila a Metoda**. Bol postavený v r. 1944 - 1947. V tom čase tu ako farár pôsobil Mons. Michal Boleček, ktorý sa už v r. 1943 rozhodol postaviť v Molnoši nový priestranný chrám. V júni 1944 plány nového kostola vyprojektoval nitriansky staviteľ arch. Otto Kapalla. V tom istom roku nitriansky titulárny arcibiskup Dr. Karol Kmeťko posvätil základný kameň nového domu Božieho, ktorý mal byť zasvätený svätým vierozvestcom. Druhá svetová vojna však oddialila výstavbu nového chrámu. Až začiatkom marca 1946 sa začalo intenzívne pracovať na stavbe a po prekovaní rozličných prekážok bol v októbri 1946 nový kostol pod strechou. Dňa 10. novembra v tom istom roku ho benedikoval Mons. Michal Boleček, aby sa v Novom kostole mohli slúžiť sv. omše. V nasledujúcom roku dokončili stavebné práce a nový Cyrilometodský chrám vybavili primeraným vnútorným zariadením. Dňa 5. júla 1947 nitriansky svätiaci biskup Dr. Eduard Nécsey konsekroval hlavný oltár i priestranný kostol sv. Cyrila a Metoda. Kostol v Mlynárčiach postavili v ideovej spolupráci Valéra Zavarského.

Ide o modernejšie chápanú trojloďovú bazikálnu stavbu, riešenú prísne symetricky na pozdĺžnu os. Bazilika má rovno uzavreté presbytérium a predstavenú vežu, flankovanú vysokou kulisovitou prístavbou, členenou dvojicou pretiahnutých okien. Vysoké prevýšenie strednej lode, charakteristické bazikálne osvetlenie dvojicami obdĺžnikových okien v prevýšenej časti i v bočných lodiach dodávajú sakrálnemu objektu dojem ľahkosti a vznešenosti. Cyrilometodský kostol v Nitre – Mlynárčiach ozdobili traja umelci výtvarnými dielami rozličných techník: kamenným reliéfom nad hlavným vchodom, farebnou vitrážou v dvojici polkruhovo ukončených okien a monumentálnou nástennou maľbou v závere presbytéria. *Kamenný reliéf obidvoch svätcov* od akad. sochára Vojtecha Ihriského, situovaný nad hlavným vchodom do kostola, predstavuje solúnskych bratov vo vzájomnom dialógu nad prvým prekladom Písma do nového liturgického jazyka: staroslovienčiny. **Sv. Metod** má oblečené liturgické rúcho s biskupskou mitrou na hlave a číta z otvorenej knihy preklad posvätného textu. **Sv. Konštantín – Cyril** v ruchu mnícha počúva slová svojho brata. Kompozícia obidvoch postáv vtlačených do plytkej polkruhovo ukončenej niky je určená vymedzeným priestorom a závislá od staršej výtvarnej tradície chápaním postoja obidvoch postáv v klasickom kontraposte, z ktorého potom vyplýva aj záhybový systém drapérií. Rovnako novým ešte

priebojnejším hľadaním sa vyznačuje monumentálna nástenná maľba v závere presbytéria nad hlavným oltárom, ktorého mramorovú architektúru navrhol v. Zavarský a realizoval akad. sochár F. Gibala. Autor nástennej maľby nitriansky maliar Edmund Massányi, absolvent umeleckopriemyselnej školy v Prahe, v značne komplikovanej kompozícii zobrazil „*Kázeň sv. Cyrila a Metoda*“. Solúnski bratia stoja na vyvýšenom mieste a prihovárajú sa slovienom, rozmiestnených do kruhu okolo nich. Sv. Konštantín – Cyril drží v rukách otvorenú knihu s abecedou hlaholského písma. Sv. Metod s dvojkrížom v ruke sa obracia rečníckym gestom k zástupu veriacich. Tretie umelecké dielo v Cyrilometodskom kostole – *farebné vitráže* v dvojici okien – zobrazuje solúnskych bratov v maximálnej výtvarnej skratke, vytvárajúcej z obidvoch postáv symbol byzantskej misie, ktorú vyslal cisár Michal III. na Veľkú Moravu. Od 1.7. 2014 je Kostol sv. Cyrila a Metoda v Nitre - Mlynárčiach v správe Spoločnosti Božského Spasiteľa (salvatoriáni).

zdroje:

www.nitra.eu, www.sk.wikipedia.org, www.facebook.com

STAŇTE SA PRAVIDELNÝMI ODBERATEĽMI PÚTNICKÉHO LISTU

Ak máte záujem dostávať Pútnický list do Vašej e-mailovej pošty, prosíme Vás, napíšte nám na adresu: prekopova@gmail.com. Zaradíme Vás *do adresára čitateľov Pútnického listu*.

Vydávanie Pútnického listu môžete podporiť dobrovoľným príspevkom na č.ú:

SK18 7500 0000 0040 1664 7114, do správy pre prijímateľa uveďte: **PÚTNICKÝ LIST**

ĎAKUJEME!

ideme synodálnou cestou

20. júna bolo zverejnené **instrumentum laboris** pre prácu Generálneho zhromaždenia synody o synodalite. Dokument rozdelený do dvoch hlavných častí vychádza z príspevkov z diecéznej a kontinentálnej fázy a informuje o skúsenostiach cirkví vo svete, ktoré trpia vojnou, nerovnosťou, chudobou alebo sú zranené zneužívaním. Približne 50 stranový dokument, ktorý odráža skúsenosti cirkví vo všetkých regiónoch sveta, bude základom pre prácu biskupov, účastníkov synody o synodalite, ktorá sa má konať v októbri 2023 vo Vatikáne.

Dokument, ktorý je východiskovým a určite nie konečným bodom, zhromažďuje skúsenosti diecéz z celého sveta za posledné dva roky, počnúc 10. októbrom 2021, keď pápež František inicioval synodálnu púť. „Cieľom synodálneho procesu,“ spresňuje sa v texte, „nie je vytvárať dokumenty, ale otvárať horizonty nádeje.“ V dokumente zaznieva hlas cirkevných spoločenstiev, ktoré zažívajú vojnu, klimatické zmeny a ekonomické systémy, ktoré produkujú vykorisťovanie, nerovnosť a zbavenie práv. Sú to cirkvi,

ktorých veriaci trpia mučením, v krajinách, kde sú katolíci menšinami alebo kde musia počítať s čoraz vyhrtenejšou a niekedy agresívnou sekularizáciou. Cirkvi zranené sexuálnym zneužívaním, zneužívaním moci a svedomia, financií alebo inštitúcií, teda poznačené ranami, ktoré si vyžadujú odpovede a obrátenie. Cirkvi, ktoré prijímajú výzvy bez strachu a bez snahy vyriešiť ich za každú cenu a zapájajú sa do synodálneho rozlišovania. „Len tak sa napätie môže stať zdrojom energie a neupadnúť do deštruktívnej polarizácie,“ čítame v dokumente. **Instrumentum laboris**, ktoré predstavili v Tlačovom stredisku Svätej stolice, **pozostáva** z úvodného textu a pätnástich pracovných listov, ktoré predstavujú dynamickú víziu samotného pojmu synodality. Podrobnejšie sú v ňom dve hlavné časti: časť A, ktorá poukazuje na skúsenosti z týchto dvoch rokov synodálneho rozlišovania a na to, ako postupovať ďalej, aby sa Cirkev stávala čoraz viac synodálnou, a časť B s názvom Spoločenstvo, poslanie, účasť, ktorá poukazuje na tri prioritné otázky, ktoré budú v centre práce synodálneho zhromaždenia v októbri 2023 a súvisia s tromi hlavnými témami: *Rast v spoločenstve prijatím všetkých a nevyklúčením nikoho; uznanie a ocenenie príspevku každého pokrsteného vzhľadom na misiu; a identifikácia riadiacich štruktúr a dynamiky, prostredníctvom ktorých sa môže časom prejaviť účasť a autorita v misijnej synodálnej cirkvi.* V tomto kontexte spočíva túžba Cirkvi po stále väčšej synodalite v cirkevných inštitúciách, štruktúrach a praxi. Synodálna Cirkev je predovšetkým počúvajúcou Cirkvou, a preto chce byť pokorná a vie, že musí prosieť o odpustenie a že sa musí ešte veľa učiť. Tvár Cirkvi dnes nesie znaky vážnej krízy dôvery a dôveryhodnosti, hovorí Instrumentum laboris, krízy spojenej so sexuálnym, ekonomickým a mocenským zneužívaním a zneužívaním svedomia v mnohých kontextoch, ktoré vyzývajú Cirkev k náročnému spytovaniu svedomia, aby sa pod pôsobením Ducha Svätého neprestala obnovovať na ceste pokánia a obrátenia, ktoré otvárajú cesty zmierenia, uzdravenia a spravodlivosti. Synodálna Cirkev je tiež Cirkvou stretnutia a dialógu s veriacimi iných náboženstiev a iných kultúr a spoločností. Je to Cirkev, ktorá sa nebojí rozmanitosti, ale váži si ju bez toho, aby ju nútila k uniformite. A napokon, synodálna Cirkev sa neustále živí tajomstvom, ktoré slávi v liturgii, kde každý deň prežíva radikálnu jednotu v tej istej modlitbe, ale v rozmanitosti jazykov a obradov. Ďalšie dôležité pasáže dokumentu sa týkajú otázky autority ("Riadi sa svetskými normami alebo službou?" je jedna z otázok); potreby celostnej, počiatočnej a trvalej formácie Božieho ľudu; úsilia o obnovu jazyka používaného v liturgii, kázni, katechéze a sakrálnom umení, ako aj vo všetkých formách komunikácie s veriacimi a verejnosťou, a to aj prostredníctvom nových a tradičných druhov médií. Obnova jazyka, uvádza sa v texte, by sa mala zamerať na to, aby bol prístupný a príťažlivý pre mužov a ženy našej doby a nepredstavoval prekážku, ktorá by ich vzdäľovala od Cirkvi.

zdroj: www.tkkbs.sk, www.vaticannews.va

Cieľom synody nie je produkovať dokumenty, ale „dať vypučať snom, vzbudiť prorocká a videnia, dať rozkvitnúť nádejiam, podnieť dôveru, obviazať rany, previazať vztáhy, vzbudiť úsvit nádeje, učiť sa jeden od druhého a vytvoriť pozitívne vnímanie, ktoré osvieti mysle, zahreje srdcia, navráti silu rukám.“

pápež František

Posolstvo modernej architektúry

Architektúra je druh umenia, s ktorým sa človek každodenne dostáva do kontaktu. Obklopuje nás na každom kroku, pohybujeme sa v nej, pôsobí na našu psychiku a môže pozdvihnúť aj ducha. Kráľ Dávid, ako prvý človek v dejinách Cirkvi, sa začal zaoberať myšlienkou postaviť prvý chrám určený jedinému Bohu. Jeho úmysel zrealizoval jeho syn - kráľ Šalamún. Postavil jedinečné dielo, ktoré bolo nositeľom moderny, bohatstva a vyspelosti svojej doby. Dnes, v 21. storočí, obdivujeme krásu, bohatstvo byzantských, románskych, gotických, renesančných a barokových chrámov a um ich staviteľov. Avšak tvoriteľský, umelecký a technický potenciál sa rozvíja aj v súčasnej modernej sakrálnej architektúre. Spoznajme teda jej čaro, preniknime jej hĺbku a odkryvajte posolstvo.

Veľkého architekta nevytvára ani tak mozog, ako kultivované a bohaté srdce.

www.greelane.com

MODERNÝ CHRÁM ZASVÄTENÝ BOŽSKÉMU SRDCU JEŽIŠOVMU

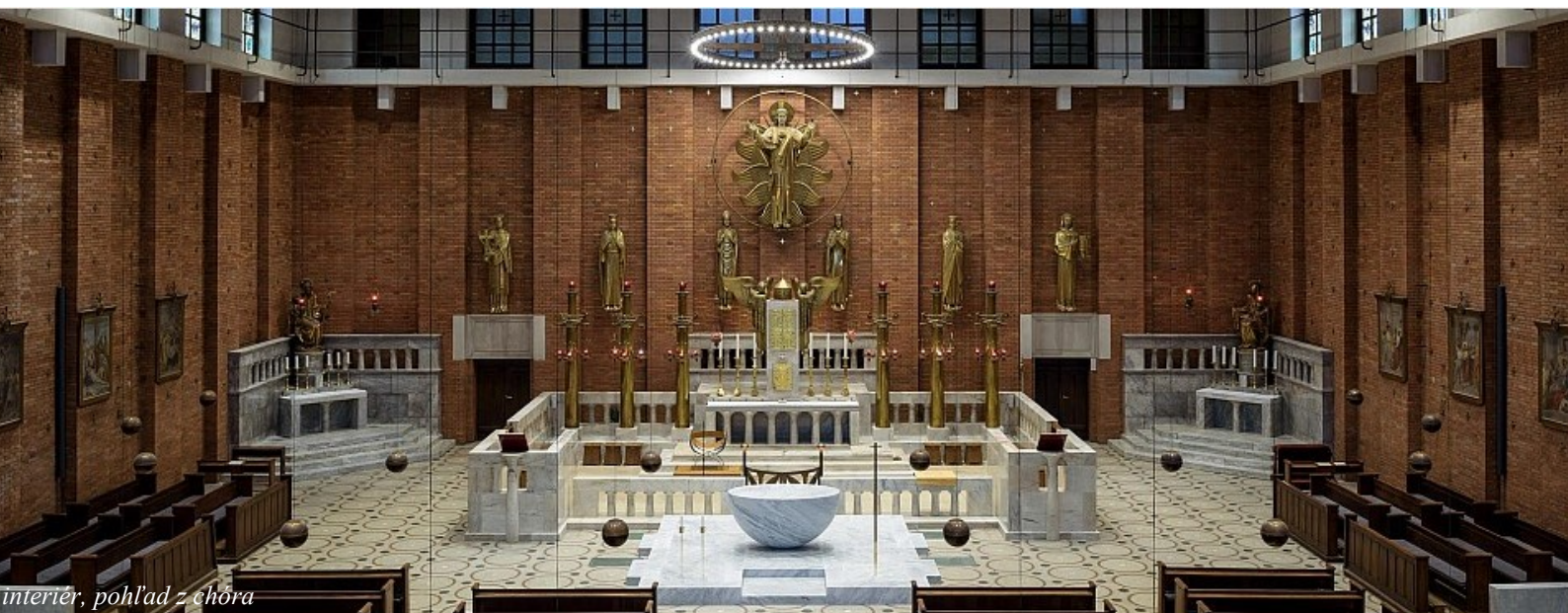
Kostol Najsvätejšieho Srdca Pána na pražských Vinohradoch je najvýznamnejšou českou sakrálnou stavbou 20. st. Bol postavený vzhľadom na potreby veriacich, ktorým už nestačil pôvodný farský kostol sv. Ľudmily. Miestni farníci si založili Spolok na vybudovanie druhého kostola na Kráľovských Vinohradoch a vyhlásili verejnú súťaž. V r. 1919 vyhral projekt *slovinského architekta Josipa (Jože) Plečnika*. V r. 1928 – 1932 vznikla moderná a veľmi osobitá stavba, inšpirovaná starokresťanskými vzormi, dá sa pozorovať určitá podobnosť s antickými sakrálnymi stavbami. Kostol, ktorý nesie patrocínium Božského Srdca Ježišovho, je sálovou stavbou obdĺžnikového pôdorysu s 13 m vysokým kazetovým stropom. Má širokú 42 m vysokú vežu juhoeurópskeho typu, ktorá je zakončená 3m vysokou medenou kupolou. Na nej sa týči kríž (4m).

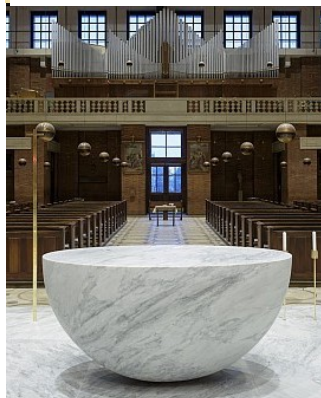
Evanjelizačný úmysel pápeža Františka:

Modlime sa, aby sa medzinárodné spoločenstvo konkrétne pričiniло o to, aby nedochádzalo k mučeniu a aby zaručilo podporu obetiam mučenia a ich príbuzným.

Veľké guľaté okno vo veži najskôr slúžilo k rannému osvieteniu chrámu, neskôr tu boli osadené hodiny s priemerom 7,6 m. Fasáda je veľmi dekoratívna, do $\frac{3}{4}$ výšky je vytvorená z polievaných tehál, na nej je nadstavba s galériou a nízkym štítom. Na priečelí sú tri mohutné portály. Plečník sa podieľal aj na interieri kostola, ktorý je rovnako originálny ako exteriér. Nad hlavným oltárom z bieleho mramoru, s pozlátenými tepanými dvierkami je zavesená trojmetrová pozlátená postava Krista v symbolickom srdci a sochy šiestich českých patrónov v nadživotní veľkosti: sv. Ján Nepomucký, sv. Anežka, sv. Vojtech, sv. Václav, sv. Ľudmila a sv. Prokop. Sú vytvorené z lipového dreva a ich autorom je sochár Damián Pešan. Nad portálmi v priečelí sa nachádzajú plastiky Bedřicha Stefana. Zaujímavosťou kostola je, že sa v ňom nenachádza kazateľnica. 8. mája 1932 vysvätil chrám pražský arcibiskup kardinál dr. Karel Kašpar. Vo veži bol pôvodne umiestnených šesť zvonov, ktoré však boli skonfiškované počas 2.svet.vojny. Zostal len najmenší. V r. 1992 sa do veže vrátili dva zvony. Ide o dielo zvonárskej rodiny Manouškovcov.

interiér, pohľad z chóru

zdroje: www.srdcepane.cz, www.cz.wikipedia.org

Spoločný modlitbový úmysel slovenských biskupov:

Aby duchovní pastieri s čistým srdcom vytrvali v službe posväcovania veriacich.

ŠPECIÁL: Bazilika Najsvätejšieho Srdca Ježišovho, Barcelona

TIBIDABO

názov pochádza
z latinských
biblických veršov
z Vulgáty:

"... et dixit illi haec
tibi omnia dabo si
cadens adoraveris
me". -

"a vravel mu:
Toto všetko **ti dám**,
ak padneš a budeš
sa mi klaňať"
(Mt 4, 9);

"...et ait ei **tibi dabo**
potestatem hanc
universam
et gloriam illorum
quia mihi tradita
sunt et cui volo
do illa" -

"**Dám ti** všetku
ich moc a slávu,
lebo som ju dostal
a dám ju,
komu chcem."
(Lk 4, 6).

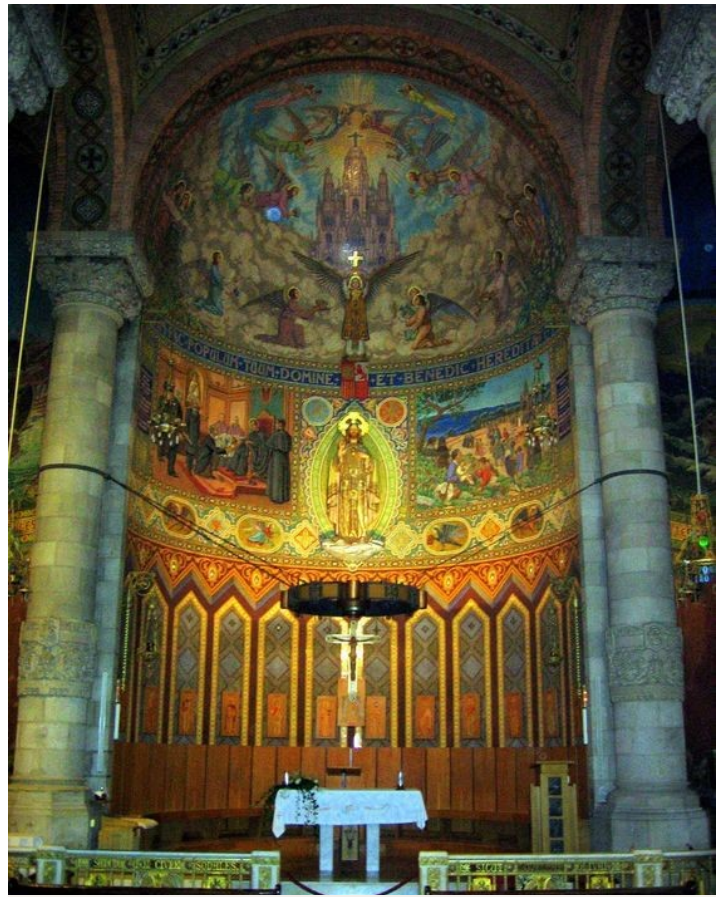
Tieto slová povedal
diabol Ježišovi,
počas jeho pôstu
v púšti,
keď sa pozerali
z veľmi vysokej
hory
na všetky
kráľovstvá sveta
a ich slávu.

Nad Barcelonou sa do výšky 512 mnm týči vrch Tibidabo, na ktorom sa okrem zábavného parku a telekomunikačnej veže Torre de Collserola nachádza aj nevšedný katolícky kostol **Templo Expiatorio del Sagrado Corazón de Jesús**, skrátene nazývaný **Sagrat Cor**. Chrám je dielom španielskeho architekta Enrica Sagniera a jeho syna Josepa Maria Sagniera i Vidala. Myšlienka postaviť katolícky kostol na vrchole hory Tibidabo sa objavila koncom 19. st., keď v Barcelone putovali zvesti o zámere postaviť na kopci protestantský kostol a hotelové kasíno. To podnietilo "Radu katolíckych rytierov", aby získala do vlastníctva pozemok na kopci. Prostredníctvom pani Dorotei de Chopitea bol darovaný sv. Jánovi Boscovi, keď v r. 1886 navštívil Barcelonu. On sa stal otcom myšlienky vystavať na vrchu kostol zasvätený Najsv. Srdcu Ježišovmu, a tak už vzápätí bola na vrchu postavená neogotická pustovňa. Výstavbu samotného chrámu oddialila naplánovaná výstavba astronomického observatória, ktoré však bolo neskôr postavené na inom kopci. Stavba samotného chrámu trvala od r. 1902 do r. 1961. Základný kameň stavby chrámu bol položený 28. decembra 1902, na slávnostnom ceremoniáli, ktorému predsedal barcelonský biskup Salvador Casañas i Pagès. Krypta bola postavená v r. 1903 - 1911 a hlavný kostol v r. 1915 - 1951. Chrám bol posvätený v r. 1952 počas 35.eucharistického kongresu. Svätiteľom sa stal biskup Gregorio Modrego Casaus. Veže boli dokončené neskôr a práce boli

pustovňa postavená v r. 1886 je dnes súčasťou baziliky

oltár v krypte

oficiálne ukončené v r. 1961. 29. októbra 1961 pápež sv. Ján XXIII. udelil chrámu titul bazilika minor. Jedinečnú sakrálnu stavbu tvorí románska kamenná pevnosť Montjuïc (krypta), nad ktorou sa týči monumentálny neogotický kostol prístupný dvoma veľkými vonkajšími schodiskami. *Horný kostol* má centrálny pôdorys s osemhrannou kupolou, ktorá stojí na ôsmich stĺpoch. Je korunovaná sochou Najsvätejšieho Srdca; pôvodné dielo, ktoré vytvoril Frederico Marès, však zničili počas vojny v r. 1936. Súčasnú vytvoril v r.1950 Josep Miret. Horný kostol má pôdorys štvorca s tromi apsidami, veľkou centrálnou vežou a štyrmi dolnými vežami označujúcimi štyri rohy námestia a sochami dvanástich apoštolov, ktorých autorom je opäť Josep Miret. Hlavná fasáda má tri časti, väčšiu centrálnu, ktorej predsedá postava sv. archanjela Michala v oblúku hlavného vchodu a sv. Ján Bosco v štíte vyššie. Na ľavých dverách je socha sv. Terézie z Ávily a vpravo sv. Marguerite Marie Alacoque. Nad dverami je otvorená galéria oblúkov s kružbou. Fasáda krypty má tympanón bohato zdobený sochami Alfonsa Juyola i Bacha, ktoré navrhol Eusebi Arnau. Sochy predstavujú Pannu Máriu – Matku Milosrdenstva, sv. Juraja a sv. Jakuba, patrónov Barcelony, Katalánska a Španielska. Fasádu krypty tvoria tri polkruhové oblúky na stĺpoch, vložené pod väčší polkruhový oblúk, pôvodne zdobený mozaikou Najsvätejšej Trojice od Daniela Zuloagu. Ten bol tiež zničený v r. 1936. V r. 1955 tu umelecké štúdio *Officina Bru* v Barcelone vyobrazilo alegóriu oddanosti Španielska, ktorú predstavujú jeho svätí patróni. Interiér je rozdelený na hlavnú loď a dve bočné lode s polkruhovými apsidami, s vitrážami a štyrmi ružovými oknami na fasádach. V hlavnom oltári je veľký kríž, dielo Joan Puigdollers. Okná presbytéria sú zasvätené pápežovi sv. Piovi X., sv. Jánovi evanjelistovi, sv. Margite Márii Alacoque, sv. Pavlovi a sv. don Boscovi. Ľavý oltár má päť vitráží venovaných Panne Márii z Antipola (Filipíny), Panne Márii z Lujánu (Argentína), Nanebovzatiu Panny Márie, Panne Márii Guadalupskej (Mexiko) a čiernej Madone z El Cobre (Kuba). Pravému oltáru predsedá zmŕtvychvstalý Kristus - dielo Joan Puigdollers, a jeho vitráže sú venované španielskej mariánskej úcte: Panne Márii z Almudeny (Madrid), Panne Márii z Nurie (Katalánsko), Panne Márii nádeje, Madone, ochrankyne opustených (Valencia) a Panne Márii z Begoňe (Baskicko). Okná štyroch veží obsahujú latinskú frázu *tibi dabo* ("Dám ti"), čiže samotný názov hory. Na úrovni chóru sú znázornení: sv. Marcellin Champagnat, sv. Ján Krstiteľ de La Salle, sv. Anton Mária Claret, sv. Jozef Calazanský, sv. Ján Bosco a sv. Maria Domenica Mazzarellová vedľa hlavnej fasády.

výhľad z chrámu na zábavný park a Barcelonu

socha Najsvätejšieho Srdca Ježišovho

Okná štyroch fasád sú venované sv. Františkovi Saleskému, sv. Piovi XI., sv. Ignácovi z Loyoly, sv. Franciscovi Javierovi, sv. Piovi IX., sv. Ružene z Limy, sv. Levovi XIII. a Piovi XII. Osem vitráží kupoly zobrazuje scény zo života Ježiša. Kostol je korunovaný obrovskou bronzovou sochou Najsvätejšieho Srdca, ktorú v r. 1950 vytvoril Josep Miret. Nahradil ňou pôvodný originál od Frederica Marèsa, vyrobený v roku 1935 a zničený rok po začiatku španielskej občianskej vojny. Výstup z krypty, prechádzajúci kostolom a končiaci pri soche, odráža výstup a očistenie ľudského stavu prostredníctvom obety a zmierenia. Krypta bola navrhnutá v novobyzantskom štýle, kombinujúc gotické a klasické prvky a dekorácie blízke modernizmu. Priestor krypty pozostáva z piatich lodí oddelených stĺpmi, z ktorých centrálna je väčšia, všetky s polkruhovými apsidami. Steny a klenby sú pokryté alabastrom alebo zdobené mozaikami, s výjavmi súvisiacimi s posviackami oltárov: Panna Mária Pomocnica kresťanov, sv. Anton Paduánsky, Eucharistia, sv. Jozef a Panna Mária z Montserratu. Polychrómovaný alabaster bol použitý aj na krížovú cestu, ktorú vytvoril Josep Miret. Okná, ktoré prinášajú prirodzené svetlo dovnútra, sú doplnené vitrážami, ktoré predstavujú Madonu del Pilar, obrátenie kráľa Reccareda I. na katolicizmus; sv. Ferdinanda a sv. Ermena. Menšie, ktoré sa nachádzajú nad dverami, predstavujú sv. Joachima, sv. Izidora, sv. Antona a sv. Alžbetu Portugalskú. Krypta vedie do kaplnky zasvätenej ustavičnej adorácii. Vytesali ju do hory koncom 40. rokov 20.st. Tvoria ju tri lode, ktoré sú rozdelené stĺpmi. Interiér je zdobený mramorom, mozaikami na podlahe a maľbami Miquela Farrého i Albagésa v klenbách. Na vrch Tibidabo sa dá dostať historickou modrou električkou Tramvia Blau alebo lanovkou Tibidabo Funicular, ktorá bola po modernizácii opäť spustená v júni 2021.

PERLA MORAVY KŘTINY

v Čechách a na Moravě MIESTA MARIÁNSKEJ ÚCTY

*Kostol Mena Panny Márie je spolu kaplnkou sv. Anny a bývalým prepoštstvom dominantou obce Křtiny.
Od r. 2008 je celý pútnický areál národnou kultúrnou pamiatkou Českej republiky.*

V okrese Blansko, asi 14 km severovýchodne od Brna sa nachádza malebné údolie, v ktorom podľa starej povesti krstili vierozvestcovia sv. Cyril a Metod a ich žiaci. Miesto dostalo starobylý názov Vallis bapismi – údolie krstu - **Křtiny**. Prvá písomná zmienka o Křtinách sa nachádza v texte imunitnej listiny z r. 1237, ktorú vydal pápež Gregor IX. Obec sa vyskytuje v zozname majetku premonštrátov, ktorí sa sem vydali už na začiatku 13. st. z opátstva v Zábřdoviciach pri Brne a chceli si tu postaviť malý kostol a kláštor. V súčasnosti je dominantou mestečka jedinečný barokový pútnický **kostol Mena Panny Márie**. Pútnici putujú ku kamennej gotickej soche Madony, ktorá vznikla okolo r. 1340 a je umiestnená na hlavnom oltári. Podľa povesti sa socha našla počas silnej búrky v neďalekom lesíku. Ľudia ju priniesli do kostola a na mieste, kde ju našli, postavili posvätný stĺp. Po skončení tridsaťročnej vojny (r. 1648), keď kraj zachvátila morová epidémia, ľudia hľadali božiu pomoc práve prostredníctvom Panny Márie a putovaním na posvätné miesta. Historické záznamy uvádzajú, že mor sa zastavil práve po návšteve a modlitbe pútnikov v Křtinách. Tieto udalosti podnietili veľký rozmach mariánskeho pútnického miesta, ktoré právom nesie pomenovanie **Perla Moravy**. Súčasný pútnický chrám bol vybudovaný v 1. pol 18. st. podľa návrhu architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela. Z historických dokumentov vieme, že pôvodne na jeho mieste stáli vedľa seba až dva stredoveké kostoly. Menší kostol, románsky, (tzv. český), stál asi na mieste dnešného barokového chrámu. Severne od neho, pravdepodobne na mieste súčasnej kaplnky sv. Anny, sa nachádzal väčší kostol, gotický, (tzv. nemecký), ktorý pravdepodobne patril ženskému kláštoru premonštrátiok. Počas husitských vojen v 15. st. bol takmer zničený. Spočiatku sa plánovala iba obnova pôvodných chrámov.

V r. 1712 sa stal novým opátom kláštora P. Hugo Bartlicius, ktorý sa, na rozdiel od svojho predchodcu, rozhodol postaviť nový pútnický chrám a pre toto dielo získal Jana Blažeja Santiniho-Aichela. Výstavba kostola začala v r. 1718 vybudovaním **kaplnky sv. Anny**. Architektom bol František Benedikt Klíčník z Brna. V r. 1733, keď bola kaplnka dokončená a vyzdobená, preniesli sem milostivú sochu Panny Marie. Následne bol pôvodný pútnický kostol zbúraný a na jeho mieste sa začalo so stavbou barokovej novostavby. Práce na stavbe začali už v r. 1728. Pôvodný starý kostol najskôr čiastočne obstavali a v r. 1733 starú stavbu zbúrali. Tak sa mohli stavebné práce naplno rozbehnúť. Stavba pod vedením Františka Antonína Ritza bola dokončená v r. 1750 a v máji bola toho istého roku do neho prenesená socha Panny Márie a kostol požehnal opát Matuška. Rozsiahly chrám je vybudovaný v tvare gréckeho kríža. Má dĺžku 65m a šírku 38m. Jeho kopula sa vypína do výšky 35m. Kostol má 73m vysokú vežu a viac ako 30 okien. Na vnútornej výzdobe sa podieľali vtedajší významní moravskí umelci nemeckého pôvodu, najmä Jan Jiří Etgens, ktorý je autorom freskovej výzdoby a Ondrej Schweigl, ktorý spoločne s otcom Antonínom vytvorili chrámové sochy. Maliarsko-sochársky unikát sa nachádza v hlavnej kopule priamo nad oltárom. Ide o tzv. „**Anjela s drevenou nohou**“. Anjel je namalovaný na klenbe len po pravé koleno. Do priestoru z klenby trčí jeho drevená vyrezávaná noha. Táto zvláštnosť má hlbokú symboliku. Predstavuje prepojenie Božieho (dvojmerného) a ľudského (trojrozmerného) sveta. Toto znázornenie ukazuje, že prepojenie týchto dvoch svetov je možné a jedného dňa každý človek vstúpi, v sprievode anjelov, z hmotného sveta do Božieho kráľovstva. Vďaka svojej architektúre a vnútornej výzdobe patrí Kostol Mena Panny Márie k najcennejším barokovým pamiatkam na Morave. Kompletne dokončený chrám 21. apríla 1771 slávnostne vysvätil prvý brniansky biskup Matyáš František Chorinský z Ledskej. Súčasťou pútnického areálu je dnes aj nevelký **ambit** (krytá okružná chodba) s rajským dvorom a barokovou kaplnkou sv. Anny. Obrazy na stenách ambitu pripomínajú zbožnosť a úctu veriaceho ľudu.

Kaplnka sv. Anny

V r. 1864 –1865 bola časť prelatúry prestavaná na **novorenesančný zámok**. Stojí v tesnej blízkosti chrámu a teraz sa využíva ako účelové zariadenie Mendelovej univerzity v Brne. Nachádza sa v ňom aj reštaurácia a hotel. Menšia časť, zachovaná v barokovej podobe, slúži ako fara. Chrám bol viackrát opravovaný a reštaurovaný. Už v 19.st, keď pri požiari v r. 1884 zhoreli strechy kostola i ďalších budov pútnického areálu, boli pôvodné členité vysoké mansardové strechy nahradené jednoduchšou formou. Chrám utrpel škody aj počas 2. svet. vojny, ale všetky následky boli veľmi rýchlo odstránené. Veľká rekonštrukcia kostola sa uskutočnila v období r. 1975 - 2009. V rámci Programu záchrany architektonického dedičstva (1995 - 2014) prebehla aj renovácia schodiska pred kostolom. Koncom 90. rokov 20. st. sa na popud dekana o. Tomáša Prnku začalo vo zvonárni Petra Manouška v Prahe - Zbraslavi s výrobou mohutnej **zvonkohry**. V troch etapách počas r. 2004 - 2010 bolo vďaka mnohým darcom (fyzické aj právnické osoby) vytvorených 33 zvonov. Vážia od 6 do 365 kg. K zvonkohre je pripojená klávesnica, na ktorej sa dá naprogramovať až tisíc piesní.

ambit

Na požiadanie je možné zvonohru pustiť aj ručne, mimo stanovených hodín (pýtajte sa na fare alebo v kostole) a vybrať si skupinu piesní. Unikátnou zaujímavosťou je **křtinská kostnica**, kde v r. 1991 jaskyniari objavili 12 ľudských lebiek (pravdepodobne zo 17.st.), ktoré sú označené na čele čiernou kresbou v tvare vavrínového venca a písmena T. Ide o jediné takto označené ľudské pozostatky v Českej republike a historici sa domnievajú, že sa pravdepodobne jedná o pozostatky významných ľudí. V r. 2005 bola kostnica sprístupnená verejnosti. Okrem nádherného pútnického areálu patrí ku Křtinám aj unikátny prírodný park - tzv. **Dendrologické arborétum Křtiny**, ktoré v r. 1929-1930 založil profesor Augustin Bayer. Na 23 hektároch plochy rastú stromy z celého sveta. Zbierka 250 druhov vrb patrí k najväčším v Európe. Nachádzajú sa medzi obcami Křtiny a Jedovnice. Ak ich chcete vidieť, môžete okrem auta či bicykla využiť aj pravidelnú autobusovú linku Brno - Jedovnice. Cestuje sa zo zastávky Stará Osada a vystupuje sa na zastávke Jedovnice-hájenka na Lukách (zastávka je na znamenie). Okolie Křtin ponúka pútnikom aj ďalšie prírodné zaujímavosti v podobe **krasových útvarov**, napr. jaskýň či priepasti v Křtinskom údolí alebo Rudické prepádanie neďaleko Jedovnice.

arborétum

Rudické prepádanie

zdroje: www.cz.wikipedia.org, www.denik.cz, www.poutnik-jan.cz, www.turistickyatlas.cz, www.abebooks.com, www.turistika.cz, commons.wikimedia.org, www.navyletbrno.cz, súkromný archív M. Prekopovej

Pútnický list vydáva Asociácia pútnických organizácií
Farský úrad, 913 31 Skalka nad Váhom I/41
ISSN 2644-4526

www.putnickemiesta.sk/asociacia-putnickych-organizacii/archiv-putnickych-listov
Autori textu: Mária Prekopová

NEPREDAJNÉ, VOLNE ŠÍRITEĽNÉ